

РЕЦЕНЗИЯ

От

Проф. д-р Веселка Дулева, дм
Началник Отдел "Храни и хранене"

Национален център по обществено здраве и анализи

Относно: конкурс за „Доцент“ в област на висшето образование 7.3 дравеопазване и спорт, професионално направление 7.1 Медицина, специалност Хигиена към Факултет Обществено здравеопазване, Катедра Хигиена и епидемиология, Клиника Обща администрация, Общоболнични структури в УМБАЛ „Света Марина“ ЕАД Варна, съгласно обява в Държавен вестник, бр. 8 от 28.01.2020 г.

Със заповед № Р-109-178/03.06.2020 г на Ректора на Медицински университет - Варна и протокол № Р-149/19.03.2020 г. на Факултативен съвет на Факултет „Обществено здравеопазване“ при МУ-Варна съм определена да изготвя рецензия по конкурсна процедура за заемане на академичната длъжност „доцент“ в област на висшето образование 7.3 дравеопазване и спорт, професионално направление 7.1 Медицина, специалност Хигиена към Факултет Обществено здравеопазване, Катедра Хигиена и епидемиология, Клиника Обща администрация, Общоболнични структури в УМБАЛ „Света Марина“ ЕАД Варна.

Единствен кандидат в конкурса е Д-р Лили Славчева Трифонова, дм.

1. Кратки биографични данни и кариерно развитие на кандидатката.

Д-р Лили Славчева Трифонова завършва Медицински Университет – гр. Варна през 1987г. До 1990г. работи като ординатор в Окръжна болница, гр. Търговище, а от 1990г. е клиничен ординатор към Катедрата по Вътрешни болести на ВМИ, гр. Варна. От месец ноември 1992г. след спечелване на конкурс до настоящия момент е диетолог на УМБАЛ „Св.Марина“- Варна. От 2015г. е хоноруван асистент към Катедра Пропедевтика на Вътрешните болести, а от 2017г. редовен асистент към Втора Вътрешна катедра, УС „Гастроентерология, хепатология и хранене“ на МУ- Варна.

През 1996г. придобива специалност Вътрешни болести. От 2004 г. притежава професионална квалификация по „Здравен мениджмънт“ към Икономически Университет гр.Варна. През 2006 г. придобива специалност по „Хранене и диететика“. През 2018 г. след успешна защита на дисертационен труд на тема "Оптимизиране на клиничния подход и диетолечението при Глутенова ентеропатия", придобива ОНС „доктор“ по специалност „Гастроентерология“.

Съгласно удостоверение №564/07.02.2020г към датата на конкурса, д-р Трифонова има трудов стаж 32 години, 2 месеца и 13 дни. Д-р Лили Трифонова, дм е лекар с дългогодишна практика и значими научно-практически резултати в областта на храненето и диететиката, гастроентерологията и хепатологията, участва активно в лечебно-диагностичната и консултативна дейност на клиниката по Гастроентерология, хепатология и хранене от 1992г. до настоящия момент. Тя е първият лекар занимаващ се повече от 28 години с клинична диететика в гр.Варна

Д-р Трифонова работи повече от 25 години по проблемите на диетичното и лечебно хранене при различните заболявания. Участва активно в лечебния и диагностичен процес на клиниката по Хепато гастроентерология и хранене на УМБАЛ „Св.Марина“-гр.Варна

Научните ѝ интереси са свързани с проблемите на затлъстяването и съпътстващите заболявания. Притежава сертификат за лечение на затлъстяването. Области с подчертан интерес в работата на д-р Трифонова са парентерално и ентéralно хранене, разстройства в хранителното поведение/анорексия нервоза, булемия, орторексия/, диетолечение на глутенова ентеропатия. Разработва индивидуални хранителни режими на пациенти с хронични възпалителни заболявания на червата, болестите на жлъчно-чернодробната система, лечебни планове след оперативни интервенции. Участвала е като съизследовател в 4 клинични изпитания на медикаменти за лечение на хепатит В и проследяване на пациентите с циротична преустройство на черния дроб, лечение на панкреасна недостатъчност с ензимни препарати, панкреатолитични ензими при лечение на деца с муковисцидоза. Д-р Трифонова участва в изготвянето на хранителни режими за подрастващи в програмата на Община гр. Варна „Аз успявам”, брошура за диетично хранене при пациенти със заболявания на панкреаса. Изготвя становища относно храненето в различни болнични заведения, санаториално-оздравителни заведения.

Д-р Лили Славчева Трифонова е член на Научното дружество по Хранене и диететика, Научното дружество по гастроентерология и хепатология, БЛС, Съюз на учените в България.

2. Общо описание на представените материали и изпълнение на наукометричните критерии.

Д-р Трифонова е представила за участие в конкурса 40 научни публикации, от които: 1 монография, 19 статии в научни списания, включени в представената академична справка от МУ-Варна с рег. № 81/28.02.2020 г. и 12 научни публикации, извън тези от академичната справка; дисертационен труд и автореферат; 3 публикации, представени за присъждане на ОНС „доктор”; 1 книга на базата на дисертационен труд и 2 учебни пособия.

От представените след изключване на дисертационния труд, автореферата и публикациите представени за ОНС „доктор”, 35 публикации отговарят на категорията „научноизследователска дейност”.

От тях 32 броя са включени като доказателствен материал в електронната справка на НАЦИД за изпълнение на минималните изисквания на заемане на АД „доцент”, съгласно ЗРАСРБ от 2018 г. Според справката, 5 бр. са пълнотекстови научни публикации в научни издания, реферирани или индексирани в световна база данни и 26 бр. са пълнотекстови публикации в нереперирани списания с научно рецензиране и редактиране.

От представени 35 научни труда д-р Трифонова е единствен или първи автор в 18 публикации (51.43%), втори автор в 2 от статиите (5.71%). В 15 публикации е трети или пореден автор, което представлява 42.86% от общия брой. Този факт подчертава водещата роля на кандидата в представените научни разработки.

Представени са и 21 броя участия с доклади и постери, представени на конгреси и конференции в страната и чужбина.

В изготвената академична справка от МУ – Варна с рег. № 121/24.03.2020 г. се вижда, че д-р Трифонова е цитирана или рецензирана 8 пъти, от които: 6 цитирания в нереперирани списания с научно рецензиране и 2 цитирания в нереперирани списания с научно рецензиране.

Представените от кандидата публикации за участие в конкурса, като брой и категории, напълно съответстват на препоръчителните количествени наукометрични критерии за заемане на АД „доцент”, определени в Правилник за развитието на

академичния състав в Медицинския университет „Проф. д-р Параскев Стоянов” – Варна.

3. Качествена оценка на научно-изследователската дейност и приноси.

В представената научна продукция на д-р Трифонова научни трудове и резултати от изследователската работа са обособени в 10 тематични научни направления: Глутен свързани нарушения и безглутенова диета Съвременни насоки; Глутенова ентеропатия Научни факти и реални доказателства; Глутенова ентеропатия потенциално лечима причина за чернодробни увреждания; Без-глутенова диета -социална тежест и влиянието върху качеството на живот при пациенти с глутенова ентеропатия-случаи от практиката; Глутенова ентеропатия и съпътстващи заболявания; Антиоксиданти , диета, превенция; Бременност и Глутенова ентеропатия; Ентерално хранене, функционални храни,проблеми на диетичното хранене в някои болнични заведения на гр.Варна; Хронични бъбречни заболявания, диагностични критерии, диетични режими, оценка на хранителния статус и качество на живот; Храносмилателни ензими; Здравословно хранене като алтернатива на съвременния живот.

Могат да се очертаят **научните приноси** на д-р Трифонова по отделните тематични направления.

Принос с теоретичен характер представлява представената монография:

- *Глутен свързани нарушения и безглутенова диета. Съвременни насоки.*

Монографията е посветена на актуален въпрос в медицинската практика, за първи път в България е разработено ръководство, обхващащо всички аспекти на свързаните с глутен нарушения. Задълбочено и с разбиране са разгледани въпросите на епидемиологията, представени са най-новите научни виждания за патогенезата, генетичната предиспозиция, клиничната изява, трудностите в диагностиката и разграничаването на отделните глутен свързани състояния. Разгледани са и най-новите имунологични маркери, ролята на хисто-морфологичното изследване, генетичните тестове. Анализирани е връзката на глутеновата ентеропатия с другите имуномедирирани заболявания. Предоставени са практически насоки за адекватно безглутеново хранене и съдържанието на много храни и продукти, подходящи за ефективно и здравословно безглутеново хранене.

Специално внимание е обърнато на глутен свързаните нарушения в детска възраст, на глутен-свързаните нарушения като: глутенова чувствителност, алергия към пшеница, Бекерова астма, различните видове не IgE медирирани алергични разстройства като: еозинофилен езофагит, еозинофилен гастроентерит и колит. Разгледани са и най-новите не диетични средства и техните патогенетични механизми като евентуални бъдещи предизвикателства в лечението и управлението на глутен свързаните разстройства. Монографията представлява един напълно завършен научен труд, който за първи път в България разглежда всички аспекти на проблема.

С важно значение за медицинската практика са приносите на д-р Трифонова с **теоретико-методологичен и приложен характер:**

- *Глутенова ентеропатия. Научни факти и реални доказателства*

Представени са най-новите научни факти, свързани с патогенезата на едно от най-разпространените автоимунни чревни разстройства, особено при възрастни, лесно

пренебрегвана от много клиницисти. Разгледана и онагледена ролята на микробиома в патогенезата на Глутеновата ентеропатия, взаимодействието между микробиота и генетиката на гостоприемника, ролята на чревния микробиом за хомеостазата, връзката между генетичната чувствителност и дисбиозата. Набелязани са стратегии за и възможности за модулиране на микробиома в червата като терапевтичен и превантивен подход. Посочени са и хематологичните промени, понякога единствената проява на болестта, което предоставя голяма възможност за увеличаване на диагностичната честота на глутеновата ентеропатия. Представен е дългогодишният клиничен опит на д-р Трифонова и задълбоченото изследване на немалка група пациенти – общо 134 на бр., задълбочено анализирани по демографски клиничко-лабораторни, имунологични и хистоморфологични показатели.

- Глутенова ентеропатия потенциално лечима причина за чернодробни увреждания

Изведени са теоретични и практико-приложни изводи, свързани с чернодробната дисфункция при пациенти с Глутенова ентеропатия, прилагачи безглутенова диета. На вниманието на клиницистите, особено предния фронт на общопрактикуващите лекари са предоставени ясни практически насоки, за поведение при неповлияващата се хипертрансaminaземия и насочване към диагноза глутенова ентеропатия при отсъствие на друга причина за чернодробна дисфункция.

- Без-глутенова диета-социална тежест и влиянието върху качеството на живот при пациенти с глутенова ентеропатия-случаи от практиката

Качеството на живот на засегнатите от глутенова ентеропатия е все още компрометирано и промяната в съзнанието на пациентите и тяхното осъзнаване и възприемане за болестта, претърпяват непрекъснато развитие. Въз основа на клиничният опит и преките наблюдения върху пациентите са определени фактори, участващи във възприеманото качество на живот: Информираност за заболяването; Социална тежест; Качество на живот и стратегии за справяне. За първи път в България са предложени стратегии за справяне с влошеното качество на живот при тези пациенти. Разгледана е целева терапевтична интервенция от страна на обучени специалисти, която да подобри безглутеновото придържане и да засили психологическото благополучие на пациентите.

- Глутенова ентеропатия и съпътстващи заболявания

Разгледани са клиничните аспекти на Токсичен холестатичен хепатит, индуциран с ацитретин при пациент с псориазис. Изведени са изводи свързани с подходящ подбор на пациенти, внимателна оценка по отношение полза/риск, при лекуване с Ацитретин, с оглед мониторирането на аминотрансферазите, холестазиите ензими и своевременното лечение на медикаментозния хепатит.

- Антиоксиданти, диета, превенция

В статиите са направени задълбочени изследвания върху водолази, подложени на повишено съпротивление при дишане, студовото въздействие, високо парциално налягане на кислорода и други физиологични промени, съпътстващи водолазните спускания и провокиращи оксидативен стрес. Направени са препоръки за включване на свежи плодове и зеленчуци в дневния порцион на при водолазните спускания с цел повишаване на антиоксидантната защита.

- *Бременност и Глутенова ентеропатия*

Посочени са най-честите нарушения по време на бременност - тежка желязо-дефицитна анемия, спонтанни аборти, раждане на деца с по-нисък ръст и тегло. Направен е анализ на храненето в пренаталния период и са дадени конкретни насоки за добър хранителен статус по време на бременност и кърмене, споделен е и собствен опит.

Могат да бъдат очертани и насочените към практиката **приложни приноси** в научната дейност на д-р Трифонова:

- *Ентерално хранене, функционални храни, проблеми на диетичното хранене в някои болнични заведения на гр. Варна*

Ентералното хранене на тежко болни в коматозни състояния поставя специално изисквания. В статиите са изследвани пациенти лекувани на територията на УМБАЛ "Св.Марина" Варна " за период от 3 месеца и УМБАЛ " Царица Йоанна"-София, между 30-40 дни , на които е приложено лечение с пълнозърнести инстантни брашна. Клиничното наблюдение показва, че инстантните брашна са ценна и неотменна част от комплексното лечение, имат благоприятен фармакоикономически ефект за лечебните заведения. В статиите е направен и задълбочен анализ на базата на изчислен химичен състав и енергийна стойност на най-често прилаганите диети. Описани са експериментални изпитвания на продукти произведени от пълнозърнесто брашно и пшенични трици, приложени при стационарни и амбулаторни пациенти със значим ефект. При стационарни пациенти са извършени наблюдения при приложението им за сондово хранене (липса на разслояване) , като част от комплексното лечение.

- *Хронични бъбречни заболявания, диагностични критерии, диетични режими, оценка на хранителния статус и качество на живот*

В статиите е направена оценка на хранителния статус, разработени са диагностични критерии , диетични режими , както и оценка на качеството на живот на пациентите провеждащи заместително лечение при бъбречната функция.

- *Храносмилателни ензими*

Предложена е съвременна концепция за състава, структурата и ролята на храносмилателните ензими за човешкото здраве. Използван е нов подход в класификацията им, направена е обстойна характеристика на ензимите. Дадени са препоръки за ежедневна консумация на непреработени храни.

- *Здравословно хранене като алтернатива на съвременния живот*

Засягат се проблемите на наднорменото телесно тегло и затлъстяването, както и засилващата се тенденция на обездвижване и сред подрастващите, като са изработени концепции за справяне, предложения за конкретни диетични режими.

4. Учебно-преподавателска дейност

От академичната справка с рег. № 112-48/11.02.2020 г. се вижда, че д-р Трифонова започва своята преподавателска дейност през месец октомври 2015 г. като хоноруван асистент в катедрата по Пропедевтика на вътрешните болести с преподаване на студенти III-ти курс Медицина.

От 2017 г. тя е редовен асистент по гастроентерология, хепатология и хранене към втора катедра по вътрешни болести и преподава на студенти V –ти курс – Медицина.

От м.октомври 2017 г. води лекционен курс по броматология на помощник фармацевти. Втори курс бакалавър,

От зимен семестър на 2019 г. е лектор и екзаминатор по учебна дисциплина „Лечебно хранене” - дистанционно обучение на медицински сестри и акушерки в Медицински Университет - Варна, филиалите в гр-Шумен, Велико Търново и гр.Сливен, със средна учебна натовареност от 260 учебни часа, което е над възприетия норматив от 220 часа.

Води лекционен курс на специализиращи лекари по специалност „Гастроентерология и хепатология”, лектор е в курс за ВСД „Трансплантация на стволови клетки”.

Изготвя учебни програми и тестове, активно участва в изпитни комисии на семестриални изпити,

Д-р Трифонова е научен консултант на д-р Петър Петров – докторант към II-ра вътрешна катедра, УС по нефрология и диализа.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Предоставените документи потвърждават богатия клиничен опит, продуктивна научна и изследователска работа, професионална компетентност и преподавателски опит на д-р Трифонова.

Анализът на цялостната научно-изследователска, клинична, публикационна и преподавателска дейност на ас. д-р Лили Трифонова, дм ми дава основание да твърдя, че те напълно съответстват на наукометричните изисквания и критериите за заемане на академична длъжност „Доцент”, определени в Правилник за развитието на академичния състав в Медицинския университет „Проф. д-р Параскев Стоянов” – Варна и на Закона за развитието на академичния състав в Република България.

Базирайки се на гореизложеното изразявам положителна оценка и убедено препоръчвам на уважаемото Научно жури да гласува „ЗА“ заемането на академичната длъжност „ДОЦЕНТ” от Д-Р ЛИЛИ СЛАВЧЕВА ТРИФОНОВА, ДМ в област на висшето образование 7.3 дравеопазване и спорт, професионално направление 7.1 Медицина, специалност Хигиена към Факултет Обществено здравеопазване, Катедра Хигиена и епидемиология, Клиника Обща администрация, Общоболнични структури в УМБАЛ „Света Марина” ЕАД Варна.

22.07.2020 год.

Проф. д-р Веселка Дулева, дм:.....